

Kaip dirbti su vadovu	4
-----------------------	---

I. Pasaulio ūkis 6

1.1 Pasaulio ūkio samprata ir raida	8
1.2 Pasaulio ūkio struktūra	10
1.3 Valstybių ekonominė galia	12
1.4 Pramoninė gamyba	15
1.5 Mokslo ir technologijų pažanga	18
1.6 Paslaugos ir infrastruktūra	20
1.7 Pasaulio transportas	22
Skiriamasis santrauka	27
Žinau, moku, galiu	28

II. Bioprodukcinis ūkis 30

2.1 Žemės ūkį lemiantys veiksniai	32
Žvilgsnis. Kultūriniai augalai ir naminiai gyvūnai	35
2.2 Žemės ūkio šakos	36
2.3 Ūkių įvairovė pasaulyje	40
2.4 Žemės ūkis ir aplinka	43
2.5 Pasaulio gyventojų mityba	46
Žvilgsnis. Genų inžinerija ir GMO	49
2.6 Miškai – pasaulio turtas	50
2.7 Žvejyba ir akvakultūra	53
Skiriamasis santrauka	57
Žinau, moku, galiu	58

III. Išteklių ir energetika 60

3.1 Išteklių – ekonomikos variklis	62
3.2 Neatsinaujinantieji energijos šaltiniai. Anglys	64
3.3 Nafta ir gamtinės dujos	66
Žvilgsnis. Aliaskos naftotiekis	69
3.4 Elektros energetika	70
3.5 Atsinaujinantieji energijos šaltiniai	74
Skiriamasis santrauka	77
Žinau, moku, galiu	78

IV. Lietuvos ūkis 80

4.1 Lietuvos ūkio raida	82
4.2 Lietuvos energetika	86
4.3 Atsinaujinantieji energijos šaltiniai Lietuvoje	89
Žvilgsnis. Kruonio HAE	91
4.4 Lietuvos žemės ūkis	94
Žvilgsnis. Gaižaičių ir Juodeikių kaimo bendruomenės	98
4.5 Lietuvos pramonės pokyčiai	99
4.6 Lietuvos vidaus ir užsienio prekyba	102
4.7 Mūsų valstybės arterijos	104
Skiriamasis santrauka	109
Žinau, moku, galiu	110

V. Globalizacija 112

5.1 Kas yra globalizacija	114
5.2 Tarptautinės bendrovės	116
5.3 Tarptautiniai ekonominiai ryšiai	118
5.4 Turizmas – globalizacijos reiškinys	121
Skiriamasis santrauka	125
Žinau, moku, galiu	126
Tarptautinės organizacijos	128
Pasaulio politinis žemėlapis	130
Sąvokų rodyklė	132

I. Pasaulio ūkis

Šiame skyriuje sužinosi:

- Kas yra pasaulio ūkis?
- Kokios yra pagrindinės ekonomikos sistemos?
- Kaip susiformavo pasaulio ūkis?
- Kokie trys sektoriai sudaro bet kurios šalies ūkio struktūrą?
- Kas yra neoficialusis darbo sektorius?
- Kaip pagal ekonominį pajėgumą skirstomos valstybės?
- Kaip šalių ekonomiką veikia įsiskolinimas?
- Kodėl stipriosios šalys teikia paramą besivystančioms valstybėms?
- Nuo ko priklauso pramonės plėtra?
- Kas yra pramonės išdėstymo veiksniai?
- Kaip atrodo mokslo ir technologijų parkas?
- Kas skiriama aukštųjų technologijų pramonei?
- Kuo garsėja Silicio slėnis?
- Į kokias grupes skirstomos paslaugos?
- Kokie yra transporto rūšių pranašumai ir trūkumai?

We want to modernize, but not to westernize!

Pietryčių Azijos politiko pasakymas

Duok badaujančiam žuvį ir jis vieną dieną bus sotus. Išmokyk žvejoti ir jis daugiau niekada nebadaus.

Kinų patarlė

Tik ten, kur patys žmonės nori ir stengiasi sau padėti, po kurio laiko galima tikėtis tam tikros pažangos.

Katalikų labdaros draugija

Pasaulio mastu paslaugų sektoriuje dirba **37%** žmonių ir jų skaičius sparčiai auga. Ypač didelė paslaugų reikšmė ekonomiškai stipriose šalyse, kur šis rodiklis gana dažnai siekia 70% darbuotojų! Mūsų laikais jau neįmanoma įsivaizduoti gyvenimo be daugybės paslaugų, kurios jį daro patogesnį. Turtėjant visuomenei, atsiranda naujų paslaugų, ilgainiui tampa nepažįstama daugelio žmonių gyvenimo dalimi.

Įmonės, kuriose dirba itin kvalifikuoti darbuotojai ir kurių produkcija remiasi paskutiniaisiais mokslo ir technikos laimėjimais, vadinamos **aukštųjų technologijų įmonėmis**.

Aukštųjų technologijų įmonių grupė, turinti glaudžius ryšius su šalia ar netoliese esančia didele mokslo įstaiga (universitetu), vadinama **mokslo ir technologijų parku**.

Valstybė	BVP dalis, %
Izraelis	3,93
Suomija	3,55
Danija	2,98
JAV	2,79
Estija	2,18
Kinija	1,98
Lietuva	0,9
Latvija	0,66

1 Mokslo tyrimams ir taikomosios veiklos išlaidoms skiriama BVP dalis 2012 m.

Mokslo ir technologijų parkai

Stiprios ekonomikos šalys vis daugiau lėšų skiria mokslo tyrimams ir naujausioms idėjoms taikyti visose ūkio srityse (1 pav.). Daugiau kaip prieš 30 metų buvo pradėta intensyviai plėtoti **aukštųjų technologijų pramonė**, apimanti mikroelektronikos, biotechnologijos, farmacijos, telekomunikacijų ir kitas šakas. Šios pramonės plėtrai reikia didelių investicijų, įvairių sričių mokslo tyrimų, aukštos kvalifikacijos specialistų, kurie kartais vadinami pilkąja medžiaga.

Aukštųjų technologijų įmonės, turinčios bendrą tikslą kuo greičiau ir pigiau įdiegti į gamybą naujausius mokslo laimėjimus, pradėtos kurti prie mokslo įstaigų. Taip susiformavo **mokslo ir technologijų parkai** (2 pav.).

Aukštųjų technologijų pramonei nereikia daug žaliavų, jos produkcija (mikroschemos, vaistai, optiniai prietaisai) lengvai transportuojama. Mokslo ir technologijų parkuose ši pramonės šaka gali pasiekti didžiausią efektyvumą, nes vienoje vietoje telkiasi įvairių mokslininkų atliekami tyrimai ir idėjos, o aukštąsias technologijas studijavę absolventai tuojau įsijungia į gamybą. Šiuose parkuose mokslo laimėjimai tiesiogiai taikomi gamyboje, ji nuolat tobulinama. Pasaulyje formuojasi naujos pramonės sritys, kurių ateitis tiesiogiai susijusi su informacijos sektoriaus plėtra.

- Miesto pakraštyje prie transporto magistralių arba netoli didžiųjų miestų, kur patogus susisiekimas. Arti oro uostas.
- Netoli universitetas ir mokslo tiriamieji institutai keistos idėjomis bei informacija.
- Aukštos kvalifikacijos ir didelę darbo patirtį turintys darbuotojai.
- Arti mokslininkų gyvenamieji namai ir poilsiui tinkama aplinka.
- Neužstatyta apylinkių žemė galimai plėtrai ateityje.

2 Mokslo ir technologijų parko išdėstymo ypatumai.

Silicio slėnis

Kalifornijos ir visos JAV vadinamosios Saulės juostos pasididžiavimu laikomas netoli San Fransisko įkurtas aukštųjų technologijų parkas – **Silicio slėnis** (*Silicon Valley*). Prieš 60 metų jo vietoje auginti vaismedžiai, o plantacijose ir keliose konservų gamylose dirbo vos keli šimtai žmonių. Per kelis dešimtmečius čia įkurtas didžiausias pasaulyje aukštųjų technologijų parkas. Tai 50 km ilgio ir 15 km pločio rajonas Santa Klaros slėnyje. Dabar Silicio slėnyje gyvena 4 mln. žmonių. Vien didžiausiame mieste San Chosė gyvena daugiau kaip milijonas žmonių.

Sparčios plėtros ir didžiulės sėkmės pamatas Silicio slėnyje – Palo Alto mieste veikiantis Stanfordo universitetas. Jo mokslo tyrimų centrai sukūrė silicio mikroschemą, į kurią galima įrašyti ir joje kaupti informaciją. Iš Silicio slėnio mikroschemų gamybos technologija paplito visame pasaulyje ir paskatino kompiuterių bei kitos mikroelektronikos produkcijos gamybos „sprogimą“. Būtent nuo silicio luistų kilo ir viso šio slėnio pavadinimas.

Silicio slėnyje veikia keli tūkstančiai įmonių. Jose mokslo tyrimus atlieka bei mikroelektronikos techniką, kompiuterius gamina, programinę įrangą kuria šimtai tūkstančių aukščiausios kvalifikacijos darbuotojų. Pasaulyje nėra kitos tokios vietos, kurioje per pastarąjį laikotarpį tiek daug žmonių būtų tapę milijonieriais.

Slėnyje įkurtos su aukštosiomis technologijomis, šiuolaikinėmis komunikavimo bei elektroninėmis paslaugomis susijusios pasaulinio garso firmų būstinės: *Adobe systems, Apple, eBay, Facebook, Google, Xerox, Hewlett-Packard, Yahoo* ir kt.

4 Mokslo tyrimų centrai Silicio slėnyje rikiuojasi vienas greta kito.

Mokslo ir technologijų parko pavadinimas	Valstybė
Silicio slėnis	JAV
Research Triangle	JAV
Izaro slėnis	Vokietija
Kembridžas	JK
Grenoblis	Prancūzija
Hermia	Suomija
Tsukuba	Japonija
Shanghai Pudong	Kinija
Cyberjaya	Malaizija
Dhirubhai Ambani	Indija

3 Kai kurie garsesni mokslo ir technologijų parkai.

5 Silicio slėnio geografinė padėtis.

? Užduotys

1. Kuriose šalyse yra didžiausi mokslo ir technologijų parkai? Padaryk išvadą.
2. Išvardyk veiksnius, skatinančius mokslo ir technologijų parko kūrimą.
3. Pastaruoju metu vis daugiau mokslo parkų kuriama kylančios ekonomikos šalyse. Kuo tai galima paaiškinti?
4. Pasidomėk internete, kaip kitaip vadinami mokslo ir technologijų parkai.
5. Pasidomėk, kurios pasaulinės bendrovės, be išvardytų tekste, turi savo būstines Silicio slėnyje.

7 Branduolinė elektrinė Vokietijoje.

Valstybė	El. energijos dalis, %	Reaktorių skaičius
Prancūzija	73,3	58
Belgija	52,1	7
Slovakija	51,7	4
Vengrija	50,7	4
Ukraina	43,6	15
Švedija	42,7	10
Šveicarija	36,4	5
Čekija	35,9	6
Slovėnija	33,6	1
Suomija	33,6	4
Bulgarija	30,7	2
Armėnija	29,2	1
Pietų Korėja	27,6	23
JAV	19,4	100

8 Elektros energijos dalis, pagaminta branduolinėse elektrinėse 2013 m.

Branduolinė energetika

Branduolinė energija yra ilgalaikė, nebrangi ir švari energijos rūšis. Kitaip nei kūrenamos anglimis, mazutu ar gamtinėmis dujomis šiluminės elektrinės, branduolinės beveik nedaro neigiamo poveikio gamtinei aplinkai. Kita vertus, šios elektrinės gali būti pavojingos ir kelti grėsmę aplinkai. Plačiausiai naudojamas branduolinis kuras yra uranas, kurį daug lengviau ir pigiau gauti. Nors urano ir kitų radioaktyviųjų elementų atsargos nėra didelės, turima energija daug didesnė negu anglių, naftos ar gamtinių dujų.

Praėjus pusei amžiaus nuo pirmojo branduolinio reaktoriaus, branduolinės elektrinės dabar turi daugiau kaip 30 valstybių. Tai daugiausia tos šalys, kurios stokoja iškastinio kuro (Japonija, Belgija, Pietų Korėja, Prancūzija) arba sunaudoja labai daug energijos (JAV, Kinija, Rusija). Kai kurios šalys (Prancūzija, Belgija, Slovākija) branduolinėse elektrinėse pasigamina didesnę dalį visos elektros energijos.

Branduolinė energetika susijusi su brangiomis technologijomis, jai keliami ypatingi saugumo reikalavimai. Dėl to nemažai šalių, kurios stokoja išteklių ir norėtų plėtoti šią energijos gavybos būdą, neišgali finansuoti tokių elektrinių statybos. Sprendimas naudoti branduolinę energiją labai priklauso nuo vyriausybės požiūrio ir visuomenės nuomonės.

Nemaža pasaulio visuomenės dalis branduolinę energetiką vertina neigiamai. Labiausiai nerimaujama dėl galimos radioaktyviosios taršos, kuri ypač padidėja įvykus avarijoms. Didelį nepasitenkinimą kelia ir **radioaktyviųjų atliekų** laikymas. Dabar panaudotas branduolinis kuras dažniausiai laikomas izoliuotas nuo aplinkos patikimai kontroliuojamose saugyklose (10 pav.). Nemažai jų įrengiami giliai žemėje.

Nors pasaulyje statoma naujų branduolinių elektrinių, tačiau branduolinės energetikos plėtra po 1986 m. Ukrainoje įvykusios Černobylio AE avarijos sulėtėjo. 2011 m. dėl katastrofinio cunamio įvykusi Fukušimos AE avarija dar pagilino neigiamą visuomenės požiūrį į branduolinę energetiką. Kai kurios šalys sustabdė branduolines programas, kitos (Vokietija, Belgija, Šveicarija) nutarė laipsniškai uždaryti veikiančias branduolines elektrines arba jas pertvarkyti į šiluminės. Bet yra ir tokių valstybių (Prancūzija, JAV, Kinija), kurios ir toliau kuria branduolinės energetikos plėtros planus. Pavyzdžiui, Kinijoje statomi net 32 branduoliniai reaktoriai – tai yra dvigubai daugiau reaktorių, nei šiuo metu veikia šalyje.

9 Avarija Fukušimos elektrinėje

Fukušimos I atominė elektrinė yra viena iš seniausių ir galingiausių pasaulyje. Joje instaliuota verdančio vandens reaktoriams stabdyti skirta aušinimo sistema. Ilgai dirbusį tokį reaktorių staiga ir visiškai sustabdyti neįmanoma, dėl to, net ir tariamai jį išjungus, aušinimo sistemos siurbliai kurį laiką turi veikti ir toliau.

2011 m. kovo 11 d. įvykus katastrofai, į aplinką pateko daug radiacijos, nes gaubtai, turintys apsaugoti nuo radioaktyviųjų medžiagų patekimo į aplinką, buvo atidaryti dėl susidariusio pavojingai aukšto slėgio. Nors visą reaktorių kompleksą supo šešių metrų aukščio apsauginė siena, ji neužkirto kelio net 14 metrų aukščio cunamio bangai. Šios avarijos padariniai juntami ne tik Japonijoje, pavyzdžiui, radioaktyviųjų medžiagų paveiktų žuvų buvo sugauta kitoje vandenyno pusėje prie Kalifornijos krantų.

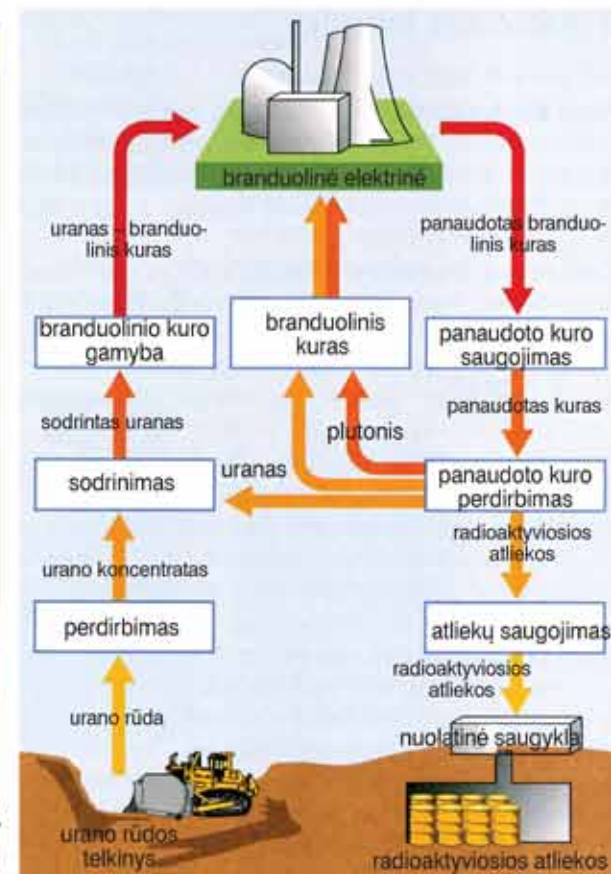
Branduolinių elektrinių pranašumai

- Branduolinės elektrinės į aplinką neišmeta šiltnamio efektą skatinančių dujų.
- Iškastinis kuras daug brangesnis už branduolinį. Plėtojant branduolinę energetiką, galima sutaupyti iškastinio kuro ir prisidėti prie jo išteklių išsaugojimo.
- Radioaktyviosioms atliekoms laikyti gaminami specialūs konteineriai, giliai žemėje įrengiamos saugojimo vietos.
- Atsinaujinantieji šaltiniai dar ilgai negalės patenkinti visų elektros energijos poreikių.
- Dauguma pasaulio valstybių elektrinėse įdiegė gausybę apsaugos sistemų, todėl didelės avarijos tikimybė labai maža.

Branduolinių elektrinių trūkumai

- Taupiai naudojant kitus energijos šaltinius bei įdiegus moderniausias technologijas, galima būtų atsisakyti branduolinių elektrinių.
- Perdirbti radioaktyvias medžiagas sudėtinga ir brangu. Pasaulyje nepakanka atliekų saugojimo vietų.
- Avarijos Černobylio, Fukušimos branduolinėse elektrinėse parodė, kad rizika pakenkti žmonėms ir aplinkai yra didesnė už gaunamą naudą.
- Elektrinių saugumo sistemos negali visiškai apsaugoti nuo stiprių žemės drebėjimų.

10 Branduolinis kuras: nuo gavybos iki atliekų saugojimo.

? Užduotys

9. Kokių naujų sunkumų patiria branduolinę energetiką plėtojančios šalys? Pasiūlykite būdų šioms problemoms spręsti.

? Užduotys

6. Nuo ko priklauso elektros energijos gamyba ir sunaudojimas?
7. Kuriam žemynui yra daugiausia šalių, plėtojančių branduolinę energetiką? Įvardyk priežastis.
8. Pasvarstykite, kodėl Fukušimos atominės elektrinės avarija turėjo tokį didžiulį atgarsį pasaulyje.

11 Ką daryti su panaudotu branduoliniu kuru?

Panaudotas branduolinis kuras yra vertinga antrinė branduolinio kuro komponentų žaliava. Kita vertus, tai potencialiai pavojingas branduolinės energetikos veiklos produktas: jame sukonzentruota 98 % visų radioaktyviųjų medžiagų, kurios naudojamos žmonių veikloje.

Panaudoto kuro perdirbimas, siekiant atskirti tinkamus komponentus toliau naudoti, yra aukštoji technologija. Ją pramoniniu būdu įvaldžiusios tik didžiosios branduolinės valstybės (Jungtinė Karalystė, Prancūzija, Rusija ir Japonija). Sukurti šias technologijas kainavo ypač brangiai, jos yra svarbi branduolinių valstybių mokslinių techninių laimėjimų dalis. Perdirbimo technologija labai sudėtinga, todėl nemažai šalių sutiktų ne tik atiduoti panaudotą branduolinį kurą, bet dar ir sumokėti. Viena iš tokių šalių yra Lietuva, kurioje per kelis dešimtmečius susikaupė daug panaudoto kuro.

11 Protesto akcija prieš branduolinę energetiką (Brazilija).

žvilgsnis

Kruonio HAE

Kruonio hidroakumuliacinė elektrinė

Kruonio hidroakumuliacinė elektrinė (KHAE) – vienintelė tokio tipo Baltijos šalyse. Pastatyta prie Kaūno marių, Nėmuno ir Strėvės santakoje. Tai sudėtingas inžinerinis hidrotechnikos kompleksas, turintis dvi vandens saugyklas – viršutinį ir apatinį baseinus.

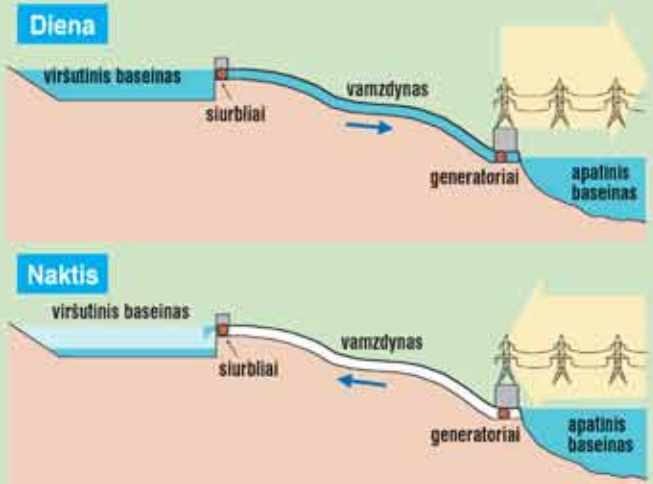
Veikimo principas

Elektrinė naudoja kitų elektrinių gaminamą pigią perteklinę elektros energiją ir siurbliais kelia vandenį iš Kaūno marių į viršutinį suformuotą baseiną, esantį 100 m aukščiau nei marių vandens lygis, ir taip sukaučia vandens potencinę energiją. Vanduo į saugyklą siurbiamas paprastai naktį, kai elektros energijos poreikis šalyje yra sumažėjęs. Viršutiniam baseinui prisipildžius, elektrinė gali veikti kaip paprasta hidroelektrinė. Tada agregatas suka ir elektros energiją gamina iš viršutinio baseino tekančio vanduo. Visu pajėgumu elektrinė gali veikti daugiau kaip 12 val. ir į energetinės sistemos tinklą tiekti iki 900 MW galios energiją.

Aplinkos apsauga

Aplinkosaugai elektrinėje skiriama daug dėmesio. Visais būdais siekiama išsaugoti šiai vietai būdingą unikalų kraštovaizdį, biologinę įvairovę, sveiką ir švarią aplinką. Stengiamasi kuo patikimiau apsaugoti Kaūno marias nuo galimo užteršimo avarijų ar stichinių nelaimių atvejais, atliekama nuolatinė paviršinio (lietaus) vandens, tekančio į Kaūno marias, kokybės kontrolė.

5.1 Kas yra globalizacija

- Globalizacija apima įvairias pasaulio ūkio, politikos, visuomenės sferas ir didina jų tarpusavio integraciją.
- Technikos tobulėjimas, naujų informacijos technologijų plėtra prisidėjo prie pasaulio „sumažėjimo“ ir suteikė galimybių visiems gyventojams aktyviai dalyvauti ekonominėje veikloje.
- Šalys tariaisi dėl lengvatų palaikant tarpusavio ekonominius ryšius ir jungiasi į ekonominius susivienijimus (pvz., Europos Sąjunga, OPEC, NAFTA).

5.3 Tarptautiniai ekonominiai ryšiai

- Prekyba daugeliui šalių yra svarbiausia tarptautinių ryšių forma. Prekybos rodikliai (eksportas, importas) rodo šalies ekonomikos lygį.
- Stipriosios šalys dažniausiai eksportuoja pramonės produkciją, teikia finansų, telekomunikacijų ir informacines paslaugas.
- Silpnųjų valstybių didžiąją eksporto dalį sudaro vienės ar kelių rūšių žaliavos bei turizmo ir transporto paslaugos.
- Pinigų srautai tuo intensyvesni, kuo glaudesni šalių ekonominiai ryšiai. Dabar prie jų pinigų srautais vis labiau „prisiriša“ investicijų bei paskolų gaunančios spartaus ekonomikos augimo šalys.
- Ūkiui plėtoti šalys skolinasi pinigų, tačiau ne visos geba paslaugas efektyviai panaudoti ir laiku grąžinti skolas.

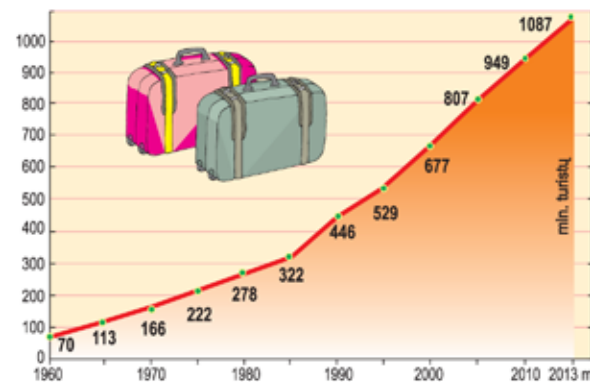
5.2 Tarptautinės bendrovės

- Tarptautinėms bendrovėms priklausančios įmonės veikia daugelyje šalių.
- Milžiniškos bendrovės kontroliuoja didžiąją gamybos bei prekybos dalį pasaulyje.
- Visuomenėje gana dažnai reiškiami prieštariniai nuomonė dėl tarptautinių bendrovių įtakos pasaulio ūkiui.
- Automobilių gamybos bendrovės vienos iš pirmųjų tapo tarptautinės, nes transporto priemonei pagaminti reikia įvairių žaliavų, nemažai darbo jėgos.

5.4 Pasaulio turizmas

- Turistinės kelionės skirstomos pagal tikslą, nuotolį, transporto priemones, teritorijas, kuriose poilsiaujama.
- Turistų traukos centrų yra visame pasaulyje. Daugiau nei pusė turistų tenka Europos šalims.
- Turizmas šalims duoda didelių pajamų, suteikia darbo žmonėms, kelia infrastruktūros lygį.
- Masinio turizmo vietose aplinkai padaroma nemažai žalos.
- Kuris laikas pasaulyje populiarėja ekologinis turizmas, tausojantis gamtinę aplinką.

1 Apibūdink šias sąvokas.

ākcija	globalizācija	paskolā
atvārstamasis turizmas	pasāulio ūkio integrācija	prekūbos kāras
birža	ūzsienio prekūbos balānsas	skolā
ekolōginis turizmas	laisvōji prekūbos zonā	tarptautinē bendrovē
ekonōminis susiviēnījimas	māsinis turizmas	vidaūs rinkā
„Globāl plāyer“	palūkanos	

2 Atsakyk į klausimus.

1. Kokių galimybių valstybėms ir gyventojams teikia globalizacija?
2. Dėl kurių priežasčių šalys buriasi į ekonominius susivienijimus?
3. Kokie yra tarptautinių bendrovių trūkumai ir pranašumai?
4. Kodėl didesnioji dalis automobilių gamintojų yra didelės tarptautinės bendrovės?
5. Kurie pasaulio regionai atlieka svarbiausią vaidmenį tarptautinėje prekyboje?
6. Kurių stipriųjų Europos šalių prekybos balansas yra teigiamas?
7. Kokios yra svarbiausios tarptautinių ekonominių ryšių formos?
8. Kuo skiriasi stipriųjų ir silpnųjų šalių eksporto struktūra?
9. Į kuriuos pasaulio regionus atvyksta daugiausia turistų?
10. Kuo turizmas naudingas ir kokių problemų kelia turistus priimančioms šalims?
11. Į kokias grupes skirstomos turistinės kelionės pagal keliavimo tikslą?
12. Kodėl ekologinis turizmas dar nėra toks populiarus pasaulyje?

3 Kurie teiginiai yra teisingi (T), o kurie – neteisingi (N)?

1. Šalies sėkmę tarptautinėje prekyboje rodo užsienio prekybos balansas. T N
2. Jei importuojama daugiau nei eksportuojama, šalys prekiauja pelningai. T N
3. Prekybos rodikliai rodo šalies ekonomikos lygį. T N
4. Ekonomiškai silpnos šalys daug eksportuoja žaliavų, turizmo ir transporto paslaugų. T N
5. Intensyviausi prekybos srautai vyksta tarp Azijos, Šiaurės Amerikos ir Afrikos. T N
6. Plačiausiai naudojama tarptautinių atsiskaitymų valiuta yra Švedijos krona. T N
7. Kuo glaudesni šalių ekonominiai ryšiai, tuo intensyvesni pinigų srautai. T N
8. Prekybos politika, kai prekės laisvai juda tarp šalių, vadinama protekcionizmu. T N
9. Daugiausia problemų dėl paskolų grąžinimo turi ekonomiškai stiprios valstybės. T N
10. Pasaulinius pinigų srautus reguliuoja biržos ir bankai. T N
11. Turistų skaičius sparčiai pradėjo didėti nuo XX a. pradžios. T N
12. Labiausiai turistų lankomas žemynas yra Europa. T N